

**Stanowisko
Zgromadzenia Ogólnego
Śląskiego Związku Gmin i Powiatów
z dnia 6 grudnia 2019 r.**

w sprawie: **wyrównania samorządom ubytków dochodów w związku ze zmianami zasad opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych**

Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego stanowi, że jednym ze źródeł dochodów własnych samorządów są udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz osób prawnych. Są to bardzo istotne wpływy zasilające budżety jst. Udział budżetów samorządów we wpływach z podatków dochodowych stanowiących dochód Państwa oznacza, że część wpływów podatkowych Państwa przekazywana jest na rzecz budżetów poszczególnych gmin, powiatów i województw. Łącznie udział samorządów stanowi ponad 50% wszystkich wpływów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych i prawie 23% od osób prawnych. Natomiast w strukturze dochodów jst udziały w podatkach dochodowych stanowią ok. 50% dochodów własnych.

Samorządy starają się wpływać na wysokość wpływów z tytułu PIT poprzez tworzenie dogodnych warunków do osiedlania się na ich terenach, czy też systemy zachęt do rozliczania podatku w miejscu faktycznego zamieszkania, niemniej jednak wpływ samorządów na wysokość dochodów uzyskiwanych z tego źródła jest mocno ograniczony. Decyzje dotyczące wysokości podatku (skala podatkowa) czy też ulg w podatku są bowiem podejmowane na szczeblu centralnym.

Samorządy aktywnie uczestniczą w procesach rozwoju kraju i wypracowaniu wzrostu PKB. Dlatego też powinno się im zapewnić stabilne źródła finansowania zadań zarówno własnych, jak i zleconych z poziomu administracji centralnej. W przeciwnym razie grozi to zahamowaniem rozwoju lokalnego. Tymczasem systematycznie naruszana jest zasada określona w Konstytucji i Europejskiej Karcie Samorządu Terytorialnego. Przekazywaniu zadań samorządom nie towarzyszy pełne pokrycie kosztów ich realizacji, co osłabia samorządową Polskę i w konsekwencji wpływa na warunki życia lokalnej społeczności.

Wprowadzone w ostatnim czasie zmiany w podatku dochodowym od osób fizycznych obniżyły podatek dochodowy z 18 do 17% dla wszystkich podatników oraz dodatkowo przewidują zmniejszenie PIT dla osób pracujących przez ponad 2-krotne podniesienie kosztów uzyskania przychodów. Zmiany te wpływają bezpośrednio na znaczne obniżenie dochodów jednostek samorządu terytorialnego z tytułu udziałów w tym podatku. Ustawodawca wprowadzając w/w zmiany nie przewidział jednocześnie żadnej rekompensaty dla samorządów z tytułu utraconych wpływów.

Część samorządów na terenie województwa śląskiego odnotowała otrzymanie niższych niż na 2019 rok planowanych kwot udziałów w PIT na rok 2020. W latach 2016-2019 średni wzrost udziałów jst w tym podatku wynosił 111,3%, kwotowo było to ponad 5 mld zł, natomiast wzrost planowany na 2020 rok to jedynie 1 mld zł (w skali udziałów dla wszystkich szczebli samorządowych). Należy przy tym zaznaczyć, że prognoza udziałów

w PIT nie obejmuje negatywnych skutków zmian podatkowych, które weszły w życie w 2019 roku i będą odczuwalne w budżetach samorządów w roku 2020. Zgodnie z *ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego* prognozowany udział samorządów w PIT liczony jest bowiem z dwuletnim opóźnieniem (na 2020 r. brane są pod uwagę kwoty z 2018 r.). W związku z tym realne wpływy do budżetów mogą okazać się istotnie niższe od aktualnych prognoz.

Analiza danych jednoznacznie wskazuje, że w latach poprzednich o wielkości udziałów w PIT decydowała sytuacja gospodarcza, z którą dochody te są ściśle związane. Pomimo zapowiadanej dobrej koniunktury gospodarczej nie znajduje ona jednak odzwierciedlenia w planowanych udziałach w PIT. Należy zauważyć, iż w przypadku pogorszenia się sytuacji gospodarczej samorządy odnotują krytyczny spadek dochodów z tego tak znaczącego dla nich źródła. Ograniczenie wpływów podatkowych pozbawia samorządy źródła finansowania zwiększających się w ostatnich latach kosztów działalności, np. z tytułu rosnących wynagrodzeń, zwiększenia cen towarów i usług, energii.

Samorządy domagają się uzupełnienia źródeł ich dochodów, tak aby mogły realizować nałożone przez ustawy zadania oraz posiadały możliwości inwestycyjne sprzyjające rozwojowi lokalnemu. Aby gminy i powiaty mogły spełniać wskaźniki określone *ustawą o finansach publicznych* zmuszane są do cięć inwestycyjnych, przełożenia części ciężaru wprowadzonych zmian na mieszkańców w postaci zwiększania podatków, opłat lokalnych czy też likwidacji funkcjonujących w wielu jst udogodnień, takich jak: darmowa komunikacja, programy zdrowotne czy karty seniora.

Dodatkowo w części jst (powiaty, miasta na prawach powiatu) istotnym problemem stały się rosnące wydatki na ochronę zdrowia. Ustawowe regulacje płac w służbie zdrowia bez otrzymania przez szpitale powiatowe adekwatnych środków w ramach zawartych kontraktów powoduje, że pogarszają się znacząco ich wyniki finansowe. Obowiązkowe regulacje płac dla pracowników medycznych i niemedycznych określone przez rządowe wskaźniki i limity wzrostu wynagrodzeń dla pracowników służby zdrowia, a także normy zatrudnienia wygenerowały znaczące koszty, odpowiadające wielkości strat, których pokrycie jest obowiązkiem samorządu. Na pokrycie ujemnych wyników placówek służby zdrowia, których organem założycielskim są samorządy potrzeba kwot od kilku do kilkunastu milionów złotych, które należy zabezpieczyć w budżetach, aby placówki te funkcjonowały w dotychczasowej formie.

Kolejnym problemem jest stałe niedofinansowanie przez Rząd zadań zleczanych samorządom. Średniorocznie celem prawidłowej realizacji budżety jst ze swoich własnych środków są zmuszane dokładać do zadań zleconych, tak aby zapewnić ich sprawną i terminową obsługę. Bez tych środków załatwienie spraw dla mieszkańców wydłużyłoby się w niektórych wypadkach nawet do kilku miesięcy. Ustawodawca zapewnił co prawda możliwość prawnego ubiegania się o zwrot poniesionych na zadania zlecone wydatków, jednakże sprawy sądowe są bardzo długotrwałe, a wzrost kosztów sądowych powoduje, że części samorządów nie stać na kosztowne procesy.

Polityka Rządu, w szczególności w zakresie wprowadzania zmian w prawie ograniczających możliwości finansowe samorządów (ulgi w podatku dochodowym od osób fizycznych, reforma edukacji, podwyżki cen energii, opłata dla Wód Polskich) powinna ulec zmianie. W przeciwnym wypadku stałe i trwające od lat niedofinansowanie zadań przekazywanych samorządom oraz ograniczanie źródeł ich dochodów doprowadzi do

poważnego kryzysu finansów samorządowych, który odbija się pogorszeniem jakości życia mieszkańców wielu gmin, powiatów, województw.

Biorąc pod uwagę odpowiedzialność za sytuację w jakiej znalazły się samorzady Zgromadzenie Ogólne Śląskiego Związku Gmin i Powiatów domaga się:

1. zrekompensowania ubytków we wpływach jst z tytułu udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych;
2. zwiększenia wydatków z budżetu Państwa na edukację i ochronę zdrowia, tak aby samorzady nie pokrywały rosnącego niedoszacowania subwencji oświatowej oraz zbyt niskich składek na ubezpieczenie zdrowotne;
3. zabezpieczenia odpowiednich środków na pełne sfinansowanie kosztów realizacji zadań zleconych z zakresu administracji rządowej.

Grażyna Dziedzic
Przewodnicząca
Zgromadzenia Ogólnego